

1	NÉVELŐ FÖNTRŐL NÉZNI TUDÓ	FEKETE ...; A TÉRSÉG FOKOZOTTAN VÉDETT KÁIN ÁLDOZATA	MADÁR-FAJA	HITREGÉK ÚJ ÉLETRE KÉLŐ MADARA DALVÉGI!	FLUOR MELY EGYENÉK?	A MURÁN BETELEPÜLT, A DUNÁN ÉS A DRÁVÁN VISSZATELEPÍTETT EMLŐS
A SMARAGD IS EZ						HIDROGÉN ILYEN BARLANG IS VAN
FEJÉVEL BELEEGYZEŐEN BICCENTŐ				KÖNYVET MEGJELENTET FÉL ÚT!		
RÁDIUSZ MEGTALÁLJA ITATÓ				RÓMAI 15 ILYEN ÁLLAT A LÓ IS		KÖRUS-TAGOK AJKARÓL ZENG
AUTONÓM TERÜLET, RÖVIDEN		AMPER, RÖVIDEN ENNYI FORINTOT ÉR A LEGNAGYOBB CÍMLETŰ BANKKÖN	HÁPOGÓ MADÁR, ÁLHÍR IS!	DRÁVAI MADÁR-RIKASÁG EZ A FAJ	PERC JUTTAT POLGÁRI SZEMÉLY	
HAZÁNKBAN CSAK A DRÁVA MELLETT ÉLŐ NÖVÉNY	NYÍLT SZÉNLÁNCÚ OSZTRÁK AUTÓJEL LÁB-IZÜLET VER, PÜFÖL	A KAVICSZÁTONYOK VÉDETT, APRÓ, FÉSZKELŐ MADARA KARIMÁS FEJFEDŐ	KELET LAVOR-BAN VAN! SORVÉGI!	A TÖBBTŐL ELÜT SIVATAG, RÖVIDEN	KARIBI SZIGET-ÁLLAM	RÓMAI 50-ES
FRAKCIÓT VÁLT E FOKOZOTTAN VÉDETT MADÁR IS FÉSZKEL ITT			ZORRO JELE GÖRÖG BETŰ		SZTRÁDA RÉSE IDEGVÉGZŐDÉS!	FEKETE ISTVÁN CIMSZEREPLO GÖLYÁJA
MISTER, RÖVIDEN	NAGYON OLCÓSÓ ÉNEKET MOND			FIATAL LÓ A MÁJ TERMELI		BALJÓS ELŐJEL
2						LENGYEL ÍRÓ (STANISLAW) VASI FALU
SVÉD AUTÓK JELZÉSE	EINSTEINIUM SZÁNTÓ-ESZKÖZ	TOTAL ...; TÁVOLI FELVÉTEL ÖKLEL		MARÓÁN GÜNYOS PIPÁZIK, NÉPIESEN		A PINCEBE BELGA AUTÓJEL
A FELSŐFOK JELE A BŐR VEGYJELE	DÉL, RÖVIDEN VARRÓ-ESZKÖZ	KÉRDŐSZÓCSKA USZODA KÖZEPE!	EZEN A NAPON	D		
		RÓMAI 1000-ES GRAMM, RÖVIDEN	ZENEI NYITÁNY! KÖTŐSZÓ			
SÉRÜLÉST GÉZZEL PÓLYÁL	V					

5-8. feladvány: BIOSZFÉRA-REZERVÁTUM A MURA-DRÁVA MENTÉN

E havi pályázatunk fődíja: 5000 forintos könyvvásárlási utalvány. További díj: három pályázónk a tíz nemzeti parkot bemutató képes leporellsorozatot nyerheti.

5. feladvány: PÁRATLAN ÁLLATRITKASÁG

A nemzetközi jelentőségű, formálódó védett terület számos ritka faj otthona, amelyek közül több csak itt él bolygónkon. Skandináv keresztjeitvnyünk helyes megfejtésével megtudhatja: melyik ez a gerinc-telen, és hol lelhető fel?

BEKÜLDENDŐ: a megfejtéssel kiegészített mondat.

6. feladvány: NÖVÉNYSZÉPSÉG
A keresztjeitvnybe épített szórejtvnyünkben az égerlápok egyik legjobb tavaszi növényének nevét rejtettük el. A további feladványok megfejtői újabb pályázaton vesznek részt.

7. feladvány: KULTÚRTÖRTÉNETI EMLÉK

Említsen vízhez kötődő, de lassan feledésbe merülő ősi foglalkozásokat!

8. feladvány: A JÖVŐ KILÁTÁSAI

A kulturális értékek megőrzésével kapcsolatban nevezzen meg egy-két lehetőséget!
Beküldési határidő: 2009. június 15.
Az ideai második számunk feladványainak megfejtései:

1. feladvány: A NYUGAT-MÁTRA LEGÉRTEKESEBB NÖVÉNYTÁRSULÁSAIT A HEGYI RÉTEK ÉS SZIKLAGYEPEK ALKOTJÁK.

2. feladvány: URÁLI BAGOLY.

3. feladvány: GYÖNGYÖSOROSZI.

4. feladvány: NEMESÍTETT SZŐLŐFAJ-TÁK.

A hibátlan megfejtést beküldők közötti soroláson 5000 forintos könyvvásárlási utalványt nyert: xx (xx).

A tíz nemzeti parkunkat bemutató leporellsorozat nyertesei: xx (xx), xx (xx), xx (xx), xx (xx).

Néhány évvel ezelőtt egy osztálykirándulás alkalmával jutottam el a Somogy megyei Kaszóra. Innen indulva erdei kisvasúttal jártuk be az erdővel körülvett lápos vidéket. Akkor még nem tudtam, amit azóta megtanultam, hogy hazánk egyik legrégebbi, 1942 óta védett, mocsaras, zombékos őslápjának, a Baláta-tónak voltunk a vendégei. Ez az európai hírű, ritka növény- és állatfajokat őrző, 174 hektáros élőhely hivatalosan a Szentá nevű településhez tartozik.

Múlt év májusában újra találkozhattam ezzel a dombokkal, vízfolyásokkal vagy ahogy itt mondják, rinyákkal szabdaltsó somogyi tájjal, amelyet sűrű erdei miatt méltán neveznek a helybeliek Somogy zöld szívének. A kaszói kisvonat helyett azonban gyalog akartam felfedezni titkait és a nevezetes Baláta-tavat.

Ennek nyílt vízfelületét először a madármegfigyelő toronyból pillantottam meg. Fentről jól láttam, hogy partjához nem tudok lejutni, mert a tömeder körül mocsári társulások – nádas, zombékos, és rekettyefűz sűrű állományai – állják el az utat. Talán a természet így akarja megővni féltett növényeit és állatait a kíváncsiskodóktól.

A jégkorszaki eredetű, feltöltött terület homokbuckák fedik. A mocsaras ősláp helyét régen nagyobb kiterjedésű vízfelület boríthatta. A napjainkban is látható lefolyástalan tó vízutánpótlását jelenleg csapadékvíz, valamint a tavaszi hóolvadáskból keletkező olvadékvíz és beszivárgó talajvíz szolgáltatja. A Baláta vízfelületének nagysága ezért évente változik. Az is előfordul, mint 2003-ban történt, hogy kiszárad. Am ilyenkor sincs vészhelyzet, hiszen a csapadékos időszak beköszöntésekor újra feltöltődik. Ottjártamkor, 2008 tavaszán közepes volt a tó vízszintje, de augusztusra ismét kiürült a tömeder.

A domborzati viszonyok miatt a pangó vizes lápfoltok száma a tavát körülölelő, mintegy 15 ezer hektáros kaszói erdőtömbben az ötvenet is meghaladja. Egyikükben jómagam is rátaláltam egy lábas égerfára. A mélyedéseket fekete színű láptalajok jellemzik. A magasabb térszíneket viszont agyagbemosódásos barna erdőtalaj, míg a legszárabb homokbuckákat humuszos homoktalaj fedi.

A mikroklíma hűvös, párás, és ezt a sűrű növényzet és a talajnedvesség csak fokozza. Még májusban is előfordul fagyponthoz közeli hőmérséklet. Ezzel magyarázható, hogy jégkorszaki eredetű fajok – például a zombékosokban megbújó, védett tőzegeper – is fennmaradhattak.

A Baláta legnagyobb nevezetességét, a hazánkban csak két helyen élő, mikroszkopikus méretű rovarokkal és rákocskákkal táplálkozó, öt-tíz centiméteres, rovaremészto hínárnövény, az Aldrovandát, sajnos, nem sikerült megpillantanom. Nem csoda, hiszen az elmúlt év során a szakemberek is csak egy példányát találták meg a láp területén. A növény a nedves iszapban vagy vízfoltokban vészelhette át a száraz időszakot.

A tó körüli rét növényzete a vízellátástól függően változik. A nedves részeken hússzínű ujjaskosbor és sárga nőszirm, míg a napsütéses területeken – így a száraz homoki gyepeken – tarka nőszirm virágzik. A cseres-tölgyesek szélén a kardos madársisak képviseli a kosborfajokat, de védett fajként a liliumfélék családjába tartozó királyné gyertyája (más néven gyenyöte) is díszíti a tájat.

Az erdőben nagyon gyakori az erdei pajzsika és a sasharasz. A cserjeszintet az egybibés galagonya, a fekete bodza, a mogyoró és a hamvas szeder kedveli. A fatörzseket sok moha, míg a fák alatti letört ágakat zuzmó fedi. Ez azt jelzi, hogy a levegő nagyon tiszta.

Az állatvilág is változatos. Sok a mocsári teknő, a tarajos és pettyes göte, valamint a tavi és kecskebéka. Igazi különlegesség a keresztis vipera fekete változata. Szerencsére nekem csak egy vasúti sínnek közötti talpfán sütkérező lábatlan gyíkot (törékeny kuszmát) sikerült megpillantanom.

Madarakban sincs hiány: cigányréce, szárcsa, holló, darázsölyv, barna rétihéja és fekete gólya egyaránt gazdagítja a Baláta-tó környékének élővilágát. Becsülik is őket a szomszédos települések lakói. A fekete gólyát például Szentá címerállatú választották. A múlt évben négy pár rétisas is fészkel a kaszói erdőtömbben. Természetvédelmi értékük egyenként egymillió forint.

A nagyvadak sem kerülnek el ezt a gazdag élőhelyet. Gím- és dámszarvasok járják az erdőt. A fűzlápokban és nádasokban sok a vaddisznó. Nekem csak egy őz került az utamba, de a homokos talajon sok vadnyomot láttam.

A fokozottan védett lápmaradvány, a még nem védett kaszói erdő Kaszó és Szentá kisközségekkel együtt érdemes a figyelemre. Ezt kívánta alátámasztani az a 2008 februárjában született beadvány, amely arra kérte a Környezet- és Vízügyi Minisztériumot, hogy újabb 168 hektár területet csatoljon a Baláta-tóhoz. A kezdeményezés sikerrel járt, ugyanis múlt év augusztusában elkészült a bővítésről szóló rendelet. Az értékes, védett élőhely új neve ezután Baláta-tó Természetvédelmi Terület és Erdőrezervátum.

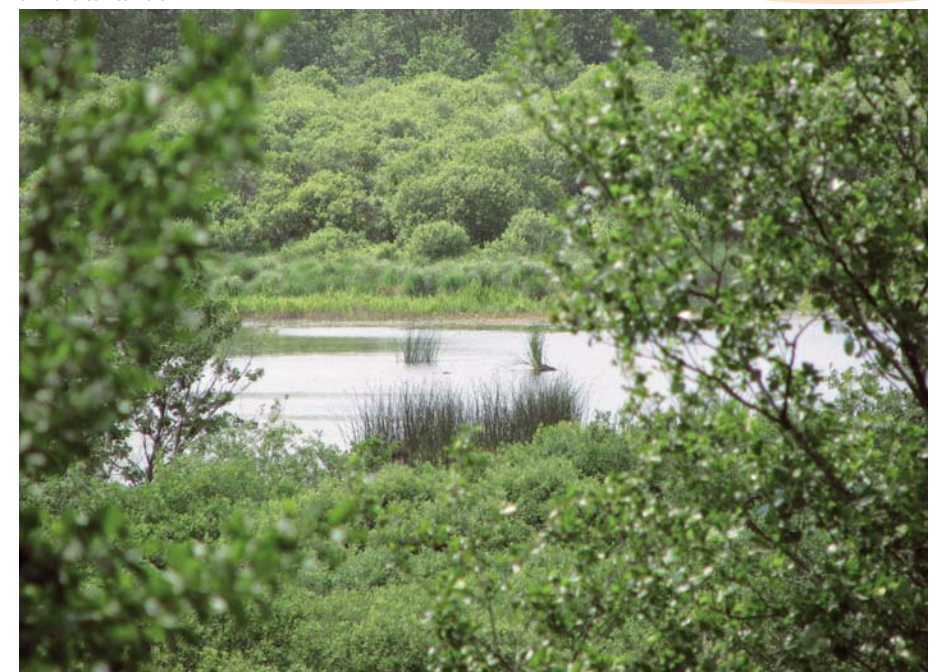
BOGDÁN VIKTÓRIA

Noszlopy Gáspár Általános Iskola (Marcali)

A 2008. évi Herman Ottó-verseny díjazott kiselőadása

Nevezetes rovaremészto hínárnövény az Aldrovanda

A megfigyelőtoronyból megpillantottam a Baláta-tavat

A tóban sok a pettyes göte

A szárcsacsalád jól érzi magát a háborítatlan vízi környezetben NAGY GY. GYÖRGY felvétele

Az erdő aljnövényzetében gyakori az erdei pajzsika és a saspáfrány

